



החוב הגדול

רואה את עצמו מחוייב לדאוג להסעתו. גם אין הוא מצידו אוטו בשובר-נסיעה.
יכול חייל זה לנסוע באוטובוס. או יחסוך זמן. אך מחיר הנסיעה האחת וחזרה עולה על מחצית משכורתו החודשית. משכורתו השלמה — חשע-עשרה לירות לחודש — אינה מספיקה אפילו כדי להגיע פעמיים הביתה וחזרה. על כן, אין לו ברירה אלא להזדקק לטרמפים. שאלתי וחקרתי את הטרמפיסטים שאספתי בשבועות האחרונים, וחתמתי עליהם המקצועית היא זו: כדי להגיע מבאר-שבע לקריית-חיים, מבלה החייל כשעתיים בממוצע על הכביש, בהמתנה לטרמפ. לחייל זה יותר קל, אך הרבה יותר מסוכן. **שעתיים מוזמני של חייל, הזוכה לחופשה אישית קצרה — האם אתם מתארים לעצמכם, רבותי חבריהכנסת, מה מישקלן, מה ערכן? והי הבעיה.** אני מאמין שאני משמש פה לכל חיילי צה"ל, ובייחוד לכל הטיירים, אם אני מעלה את התביעה שבעיה זו תיפתר, בצורה ההולמת מדינה המגייסת את מיטב בניה ובנותיה, והעלולה לתבוע מהם בכל רגע למסור את חייהם ואת בריאותם, למען בטחונם.

שלושה פתרונות פשוטים

אני בא לבמה רמה זו כשבפי הצעה סופית ומגובשת. אני מבקש את הבית לתת את דעתי על העניין, והייתי רוצה לשרטט בפניכם כמה פתרונות אפשריים. אין הם סותרים זה את זה, אלא משלימים זה את זה.
פתרון מס' 1: הסעה חינם של כל חייל במדים, בכל אמצעי-התחבורה הציבוריים. ובראש וראשונה: לכל חיילת במדים.

הדבר ניתן לסידור בנקל. השוטרים נוסעים חינם, והמדרי נה משלמת לאגד, תמורת זכות זו, סכום גלובאלי. אם תוענק אותה זכות גם לחיילים, תצטרך המדינה לשלם תמורתה בצורה זו או אחרת. זה יכול להיות באמצעות תשלום גלובאלי כזה, וזה יכול להתבטא בהתחשבות בהר צאה זו בקביעת תחשיבי הקואופרטיבים לצורך קביעת מחירי-הנסיעה.

זהו עניין של כסף. מי מאיתנו יקום ויעז לומר כי אנחנו, אזרחי ישראל, איננו מוכנים לשלם מחיר קטן זה תמורת זכות חיילינו להגיע הביתה?

פתרון מס' 2: מתן שוברי-נסיעה לכל חייל היוצא לחופשה אישית.

כיום ניתן שובר כזה רק לחייל בתפקיד — ויצאה לחופ' אישית אינה תפקיד. חיילי מילואים מקבלים שוברים במקרים מסוימים. מדוע לא יקבל אותם החייל בשירות סדיר, המקדיש למדינה שנתיים וחצי מחייו?

פתרון מס' 3: עידוד בעלי המכוניות הפרטיות לאסוף את כל החיילים בטרמפים.
זהו עניין של הסברה, וחבריהכנסת בדאי ישמשו לכך

והו נוסח ההצעה לסדר-היום של אורי אבנרי בעניין הסעת החיילים:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.
בהעלותי הצעה זו לסדר-היום, אני משלם חוב של כבוד לחברים בעבר, בהנה ובעתיד — החיילות והחיילים של צה"ל, ובייחוד הטיירים של צה"ל.

דומני שאני אחד המעטים מבין הרבבות הרבות ששירתו כטיירים ביחידות הקרביות של צה"ל, שזכו עד כה להיבחר לבית זה. רבים הזכרונות השמורים עמי מן הימים הגדולים ההם, כזכרונות כל חייל אחר — זכרונות יפים, זכרונות המרוממים את הלב, וגם זכרונות מדכאים.

אך מכל הזכרונות, האלה, הזכרון העגום ביותר הוא מן השעות שעמדתי על הכביש, בפניות ניהרות של הארץ, וחי כינו עד בוש למכונית שתקח אותנו הביתה, לחופשה של כמה שעות.

לא רק ביוזבו הזמן וזכר זנו, לא רק אוברן הוגעים היקרים שרא היה להם תחילה, אלא גם רגש ההשפלה בו חשנו אז בלבנו.

והרי אז, בימי הסער של המדינה, היה האורח קרוב לחייל לאי-שעור יותר מאשר היום, וגם סיכויי החייל להיאסף במכונית פרטית היו הרבה יותר גדולים.

השפלת מדי צה"ל

רבותי חבריהכנסת, ביורדכם בעוד שעה קלה לתלאיב — שימונא לב לחיילות ולחיילים הניצבים בהצלבות הכבישים, שבהם מבקשים ומתחננים ומפצירים שיקחו אותם בטרמפ.

חייל שנקרא לשרת את העם, הלוש את מדי המדינה — האם הוא צריך להתחנן בפני עוברים ושבים כדי להגיע אל ביתו או אל יחידתו? האם אין זה משפיל את מדי צה"ל? האם אין זה משפיל את המדינה, את כולנו?

ברור שיש הבדל בין גיבונק, המשרת בקירבת העיר והחוזר כל יום הביתה, ובין החייל הקרבי, הנוחל בין קווי הגליל או בעפר הגנג, אך החייל הקרבי, עמוד השרה של הצבא — הוא הצריך לעמוד לנגד עינינו.

ניקח נא מיקרה לדוגמה: חייל משרת בסכיבות באר-שבע. ביתו בקריית-חיים. הוא מקבל חופש לחצי יום, או אפילו ליום, ורוצה להגיע הביתה, אל הוריו, אל אמו, אל חברתו. **מה יעשה?**

אין הצבא מסייע אותו. כאשר יחידה שלמה יוצאת לחופש, במלוכה, היא זוכה להסעה. אך כשהחייל יוצא לחופשה אישית קצרה — וזהו המקרה האופייני — אין הצבא

* פסוק זה גרס, משוסימה, לסערה באולם. כמה חברי כנסת קפצו ממקומם והטיחו בפני הבהרגשות שיש עוד חיילים משוחררים בכנסת. חזרתי על המשפט, וההתרגשות התמרה בסכנה.

השמדת-העם בכורדיסטאן, אנגולה וסודאן הדרומית. ברכתי אותו על כך אחרי נאמו. ואילו דובר מפ"ם הסתפק, משוסימה, בדיבורים על הנאצים.

מליאה ריקה, מזנון מלא

אולי דיון נאלצתי לחזור לנקודה, שבה אנחנו פותחים כמעט כל נאום: התופעה המרגיזה של היעדר החיכים מן המליאה.

"עלי להביע מחאה על כך שגם בעת הדיון על נושא זה של השמדת-עמים, בבית המחוקקים של עמ"ישראל, מליאת הכנסת ריקה, ומזנון הכנסת מלא." באותו רגע נכחו בכנסת 24 חברים. לאחר-מכן עוד ירד המיספר. למחרת היום, כאשר נשא ממואל תמיר את נאום-ההכרזה שלו, בו העלה את לקח משפט קסטנר, נכחו באולם פחות מעשרים איש. באחד מרגעי ההיכוח על השואה ספרתי באולם שמונה חיכים!

גרזן על נמל חיפה

למחרת בבוקר התכנסה ועדת-הכלכלה של הכנסת כדי לסכם את מסקנותיה לגבי עבודת-השבת בנמל אשדוד.

החיכוך על נושא זה סער במשך שלוש ישיבות שבועיות, ובעת הביקור של התעדה בנמל עצמו. בחיכוך זה שוכנעתי לחלוטין כי אי-אפשר לתפעל את הנמל בצורה יעילה מבלי לעבוד בו שבעה ימים בשבוע, וכי העבודה בליל-שבת, הנהוגה בנמל חיפה, חיונית למניעת חורבן כלכלי של הנמל.

אולם כאשר עולים עסקי-השבת, כל מחשבה כלכלית אמיתית מעסקי-המפלגות והלאה למעשה שאשרתי בוועדה ביד מול הסוללה המתוגברת של עסקני הוד המאורגנת. ניצני מפ"ם ורק"ח נעדרו בכל עת החיכוך.

כאשר הגיעה השעה להסיק מסקנות, כבר ידענו כי הקואליציה מכרה את המשמרת ה-12 בנמל אשדוד לעסקי-ההנהלה. הרוב בועדת-הכלכלה הסכים לנסח מסקנות שאישרו, למעשה, את ההסכם הקואליציוני. נתבקשנו להצטרף למסקנות אלה, למען אחדות-הדעות. סירבו באדיבות. ההורנו את חברי הוועדה כי הם מניפים את הגרזן על נמל חיפה — כי הכלל שיתקבל באשדוד, יופעל בהכרח על-ידי עסקי-ההנהלה בהזדמנות הראשונה נגד חיפה. מובן שהצעות-הרוב נתקבלו ברוב גדול. הצביעו בעדן אנשי המערך, גח"ל והמפד"ל. אג"י הביאה מסקנות-מיעוט קיצוניות משלה, והצביעה בעדן לבדה. גם אנו מצאנו לנכון להציע מסקנות-מיעוט משלנו, שעיקרן: נמל אשדוד יופעל לפי הכללים הנהוגים בנמל חיפה (כלומר: שתי משמרות ביום ו').

הצבעתי בעדן לבדי. לא רק רפ"י, אלא גם מפ"ם נמנעה מהצבעה. היא לא תמכה בעמדה שמפ"ם עצמה הכריזה עליה בקוליקולות.

היתה לעניין סיומת מאלפת. צירפתי למסקנותי סעיף האומר: "הוועדה תובעת מרשות הנמלים לעשות את כל הסידורים הדרושים כדי שלא תהיה הפליה לרעת עובדים רתיים בעבודה ובקבלת לעבודה." כשמשעו זאת אנשי הרוב בחזרה, מהירו להוסיף למצבה כזאת גם בנוסח שלהם, שמא יתקבל הרושם כי אנחנו דואגים לזכויות העובדים הדתיים יותר מהם.

דוגמה אישית. אבל זה גם עניין מעשי. נהגים רבים מהססים לאסוף טרמפיסטים, מחשש פן יתחייבו בתשלום פיצויים גדולים במקרה של תאונה.

לדעתי ניתן לפתור את הבעיה, אם תבטח המדינה עצמה את כל החיילים למיקרה של תאונה בעת הנסיעה בטרמפים — ובזאת תשחרר לחלוטין את הנהגים מכל אחריות לפרוענות שתבוא עליהם בעיקבות נדיבות ליבם.

אני משייכע שהכנסת, אם תיתן את דעתה על בעיה זו, תמצא דרכים נוספות. ואולי בכלל תתן את דעתה, תוך כדי כך, גם על גובה שכרם של החיילים, כשאלה בפני עצמם.

אין דמיון בין צה"ל ובין שום צבא אחר בעולם, ואין יחסנו לצה"ל צריך להיות דומה ליחס כל אומה אחרת לצבאה. צבאנו הוא צבא העם, צבא-אזרחים, צבא חלוצי, וזה מטיל חובה מיוחדת על העם.

לכן אלנא יביאו לנו דוגמות ממדינות אחרות, ומצבאות אחרים — ביניהם צבאות שבהם משתכר הטיירי פי עשרה מהטיירי האפור שלנו. בכל הנוגע לצבא — אנו מדינה מיוחדת, ויהיו-נא גם הסידורים מיוחדים.

אני מבקש אתכם, רבותי חבריהכנסת, להצי בע בעד דיון בעניין זה — ויהיה זה, מצידנו, תשלום קטן על חשבון החוב הגדול שכולנו חבים לאותם המוסרים את מיטב שנות חייהם למען בטחוננו ושלומנו.

כך הבאנו לקבלת סעיף המבטיח חופש מכפייה אנטי-דתית — בהתאם להשקפתנו היסודית.

הקרב על האדם השלישי

אני אתי שבוט נאבקנו מאחורי הקלעים על פרשת האדם השלישי. אחרי איש מסתורי זה פתח בשביתת-רעב, כמחאה על כך שלא הופחת השליש מעונשו, כמקובל, הגשנו לכנסת הצעה לסדר-היום בעניין זה.

כוחות חוקים פעלו מאחורי הקלעים למניעת העלאתו של העניין. הוזכרו אמתלות שונות: שהכנסת אינה מוסמכת לדון בעניין מפני שהוא שיפוטי (זה אינו נכון) ושה עניין בטחוני. לבסוף נתגלה ששר-המשטרה נמצא בחופש, וזה שימש תירוץ לדחייה. בדרך לכנסת ביקרתי בכלא רמלה, וקיימתי שיחה ארוכה עם האדם השלישי, בנוכחות נציג שירותי-הבטחון. ביקשתי פגישה זו במשך שנים, ונתקלתי בסיריב עקשני. רק בעיקבות חידורנו לכנסת נאלצו השלטונות להיענות הפעם לדרישה.

הקרב טרם הוכרע. העניין חשוב מאד מבחינה עקרונית, כי קיים חשש סביר שכוחות נסתרים מנצלים את עניין הפחתת-העונש למטרה הנוגדת את החוק: הנסיון להשתיק את האיש שמלא תפקיד מרכזי בהעלאת פרשת-לבון.

נקודה אופיינית: כשניסיתי לברר מה עמדת רפ"י בעניין זה, ניכחתי לדעת כי דחק סיעה זו, התובעת לחקור את הפרשה, מעוניינת אף היא להשתיק את האדם השלישי.

העשן של כנוביץ

ב כשבוט אפרורי זה ניצלנו את קריאות הביניים כדי להדגיש עניינים שונים. בעת הדיון על הריסת הבתים בשכונת-התקווה טען סגן-שרהפנים, ישראל בן-מאיר המפד"ל, כי הכל חייבים לבצע את החוק. קראתי: "גם את חוק כנוביץ?" ענה השר, בפנותו אלי: "כן! כל האזרחים חייבים לקיים את החוק!" קראתי שוב: "גם השרים?" — רמז ברור לסיריב שרהפנים להתקין את התקנות הדרושות לביצוע חוק כנוביץ. ענה בן-מאיר: "גם השרים, וגם חבריהכנסת, וגם העתונאים ועורכי-העתונאים."

לעיתים אפשר לחולל נזקין חשוב בחצי דקה. כך קרה השבוע, כאשר השיב שר החקלאות לשאלתא שלנו בדבר סירוב מינהל מרקק-ישראל להחכיר אדמות למשפחת חסאן אל-זיאנה משבט אלה-הווייל בגנג. אמר השר, בקיצור נמרץ: המינהל מוכן להחכיר לה אדמה. חמש מילים — המתקנות עתל שאיים להרוס משפחה.

עוד בנובמבר, כאשר הפסיקה מקורות את המים ל-15 ישובים בגנג, מיהרנו להגיש שאליתא על כך. תשובת השר ניתנה השבוע: הספקת המים חודשה. תוך אוהרת הישובים לשמור על מיכסת-המים שהוקצתה להם.

לפניכן ענה שרה-התחבורה לשאליתא בה שאלנו מדוע אין הוא מחייב את בעלי המכוניות להתקין חגורות-בטחון במכוניותיהם לעצמם ולנוסעיהם. השר אישר כי החגורות עשויות להציל חיים רבים, וכי הדבר דרוש. אך משוסימה הודיע שאינו מוכן להכריח את הנהגים להתקין, וכי יש להסתפק בהסברה. היתה זאת תשובה מורה בעינינו, כשהמדובר בחיי אדם. זהו קציר של שבוע — שבוע משעמם לדעת כל העתונאים.

אורי אבנרי